

כ"ד אלול, תשע"ג, 30.8.2013

גיליון מס' 374

פרשת נצבים – וילך

פרידה והתחלה

מאת רחל קרן, קיבוץ עין הנצי"ב

פרשות ניצבים וילך הן פרשות הפרידה של משה מישראל. הן סופו של הנאום הגדול של המנהיג הגדול – משה. בראשית דרכו נימק משה את סירובו לקבל עליו את השליחות בנימוק: "לא איש דברים אנוכי" והנה בספר "דברים" – גדול הנאומים מפי גדול הנאומים, נפתח במילים: "אלה הדברים אשר דבר משה" וסופו מתחיל במילים: "וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל".

שינוי מהותי חל בדמותו של משה – מנביא כבוד פה וכבוד לשון הנזקק לאהרון כמוסר דבריו, לנואם רהוט. ממוסר החוקים והמשפטים הנאמרים לו על ידי ה', השוטח טענותיו ותפילותיו לפני ה' ולפני העם באופן מדוד ענייני וקצר, לפרשן של המאורעות ושל החוקים המתאר עבר ועתיד וקושרם יחד מתוך התבוננות מעמיקה ופרספקטיבה רחבה. חז"ל נזקקים אליו במדרש: דברים רבה (וילנא) פרשה א':

הרי משה עד שלא זכה לתורה כתיב בו (שמות ד) "לא איש דברים אנוכי", כיון שזכה לתורה נתרפא לשונו והתחיל לדבר דברים מנין ממה שקרינו בענין אלה הדברים אשר דבר משה.

והדברים פשוטים ועמוקים: יכולת הדיבור אינה כשרון הנאום וצחות הדיבור אלא תוכנם של הדברים מעניק להם את קיומם האמיתי! יתרה מזאת: ממנהיג מרוחק הנוטה אוהלו מחוץ למחנה (כנאמר בשמות ל"ג), המדבר עם אלוקיו באוהל מכוסה ענן, אשר שם מסווה על פניו, משה הופך להיות למנהיג קרוב הפונה אל כל אחד ואחד בעם, למנהיג כריזמטי שדבריו חודרים אל הלבבות, לאדם ההולך אל העם והמקבע את דמותו בליבותיהם גם לעתיד כשלא יהיה אתם, כשלא יהיה אתנו.

כפי שמסביר אבן עזרא: "וילך משה" – הלך אל כל שבט ושבט... "וכן רמב"ן: "משה הלך ממחנה לוויה למחנה ישראל לכבדם כמי שירצה ליפטר מחברו ונוטל רשות ממנו"... השינוי מרשים ורב משמעות. משה בונה את נאומו בספר דברים נדבך על גבי נדבך. ראשיותו של הספר בתיאור כל מאורעות המדבר. המשכו ועיקרו – נאום המצוות הארוך והמפורט. וסופו – כריתת ברית ערבות מואב. עיקר משמעות הדברים בחלק ה"היסטורי" של הספר היא: הבנת מהותו של העם ומהות עמידתו לפני ה' הכרוכות באזהרות מפני סטייה מן הדרך. מתוך הפרספקטיבה ההיסטורית מסביר משה את ההיבט המטה-ההיסטורי, ההיסטוריוסופי. לא רק מה ארע אלא גם מה פשרם של המאורעות. ומכאן ברור המעבר לנאום המצוות

המסדר את כל מערכת החובות וחיבורן לחיים של עם עצמאי בארץ ישראל. ברית ערבות מואב נכרתה לאחר נאומים אלו, בניגוד לברית סיני שהיתה מבוא והקדמה למערכת היחסים עם הקב"ה. בספר דברים נכרתת הברית עם הדור השני, דור הנכנסים לארץ, דור שעיקרי הברית ידועים לו, ונאומו של משה הבהיר להם את עומק משמעותה! דור בוגר שיקח אחריות מלאה על חייו. וככה, הוא יכול לנסות גם לשנותם, לשוב בתשובה.

ועל כן, רק כאן, בסופם של כל הדברים מציג משה לפני העם את רעיון התשובה – כפי שמופיע בפרק ל'. הרעיון המרכזי של הספר הוא "הבחירה החופשית" כפי שנאמר בפרשתנו: "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע".... ובהמשך הדברים ההצעה: "ובחרת בחיים"...

ובפניה לדור הזה עוסקות פרשות ניצבים וילך. פניה אחרונה אל כל העם כאחד. מחנה אחד – כל פתחי האהלים פונים אל לב המחנה אל אוהל מועד. רגע לפני פיזור ליחידות צבאיות, למהלכי מלחמה, לכיבוש ולהתנחלות איש איש בנחלתו. וברגע הזה פונה משה ואומר: "אתם ניצבים היום כולכם לפני ה'". עד עתה היה מצב של "אנוכי עומד ביניכם ובין ה'" (דברים ה, ה) וכעת – מסביר ר' נתן אדלר: דוגמת יצחק ויעקב אשר זכו להתגלות ולעמידה עצמאית מול ה' רק לאחר פרידתם מאבותיהם. כך גם העם. ניצב היום לראשונה לפני ה' ללא תיווכו של משה.

זאת מהות הברית מאז ועד עתה. עמידתו העצמאית של העם לנוכח ה'. עמידתו של כל אדם ואדם. ויכולתו לבחור בחיים! ויכולתו לתקן ולשוב בתשובה. כאז, כעתה בערב ראש השנה.

שנה טובה וכתובה וחתימה טובה.

רחל קרן, חברת קיבוץ עין הנצי"ב, ראש בית המדרש – מדרשת עין הנצי"ב. נשואה לגדליה, אם לשלושה וסבתא לשתיים. תלמידה לד"ר במחלקה למיגרר בבר-אילן. בעבר ראש "קולך" – פורום נשים דתיות.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il